

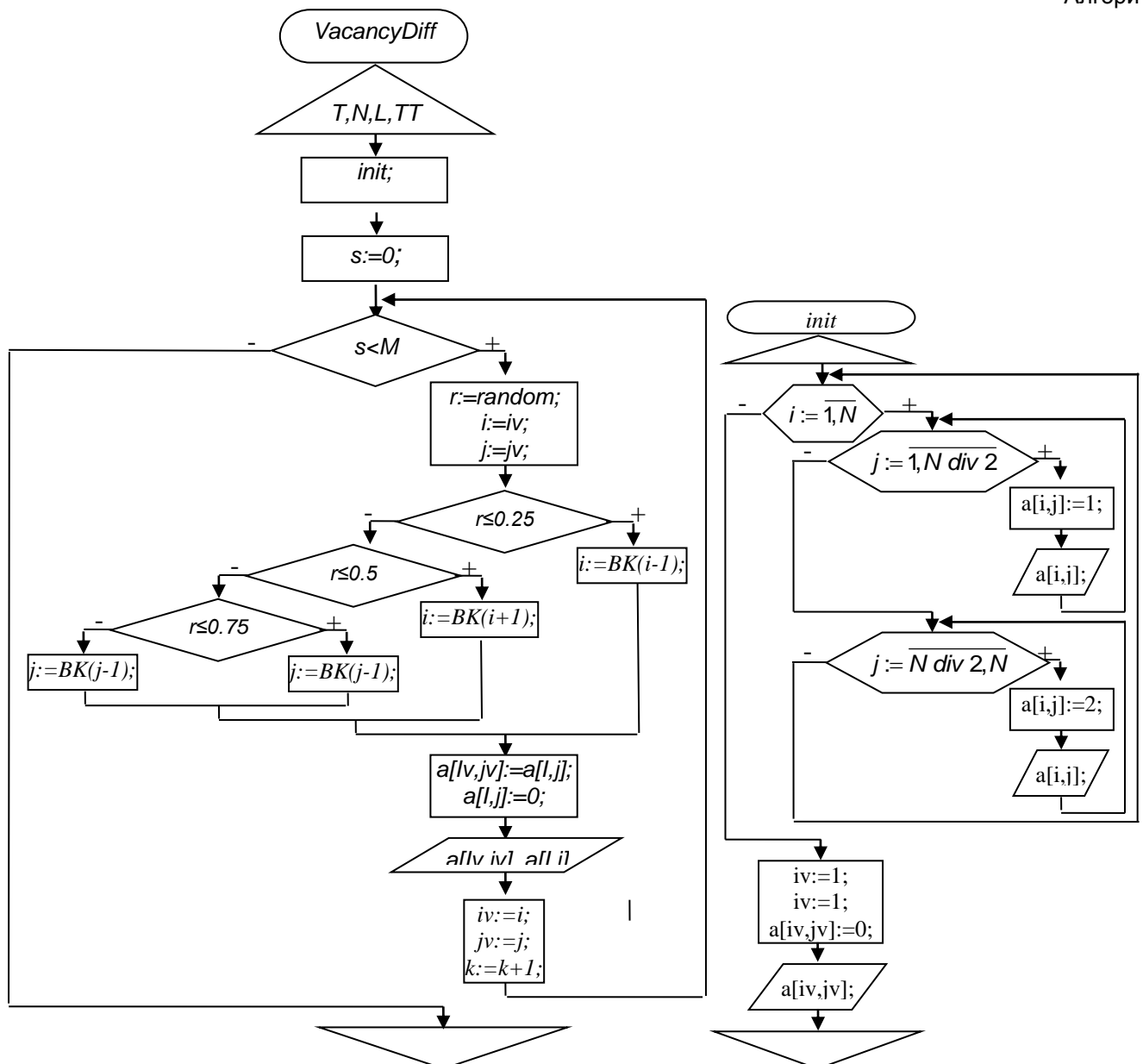
Вакансійний механізм дифузії (через модель випадкових блукань)

Використовується модель квадратної плоскої решітки, кожному вузлу якої відповідає елемент двовимірного масиву a . Комірки масиву (вузли) містять ознаки, за якими розрізняють атоми різного сорту та вакансії (наприклад, цілі числа, які можна використати як колір для виведення комірок на екран: атоми сорту А – 1, атоми сорту В – 2, вакансія – 0). Нескінченність решітки $n \times n$ забезпечується граничними умовами Борна-Кармана.

На кожному кроці методу МК випадковим чином вибирається напрямок стрибка вакансії довжиною h у чотирьох можливих напрямках (перша координаційна сфера) і здійснюється обмін вакансії та вибраного атома.

Нехай для означеності вакансія робить M стрибків. Початкове розміщення атомів задамо наступним чином: права половина зразка зайнята атомами сорту А, ліва – атомами сорту В, вакансія – верхній лівий елемент зразка.

Алгоритм

Тестовий приклад. $n = 30$, $M = 10^4$.

Завдання. Визначити кореляційний множник як відношення квадрату зміщення, усередненого по ансамблю атомів, за час, рівний M кроків методу Монте-Карло (стрибків вакансії), до середнього квадрату зміщення, визначеного з параболічного закону дифузії $\frac{M}{n^2} h^2$, $\frac{M}{(n^2 - 1)}$ – кількість стрибків атомів за M кроків методу МК.

Для цього

1) на початку алгоритму кожному атому присвоїти унікальний номер – описати додатковий масив a_0 , в якому перенумерувати всі вузли цілими числами, починаючи з нуля (наприклад по рядках: перший рядок міститиме числа від 0 до $n-1$, другий - від n до $2n-1$ і т.д.);

2) на початку алгоритму описати допоміжні лінійні масиви ver (вертикаль) та hor (горизонталь) з індексами від 0 до n^2-1 для фіксування істинної траєкторії руху частинки при використанні граничних умов Борна-Кармана;

3) модифікувати стандартну процедуру ВК

$$i < 1 \Rightarrow i = i + n; \text{ver}[a_0[i, j]] = \text{ver}[a_0[i, j]] - 1$$

$$i > n \Rightarrow i = i - n; \text{ver}[a_0[i, j]] = \text{ver}[a_0[i, j]] + 1$$

$$j < 1 \Rightarrow j = j + n; \text{hor}[a_0[i, j]] = \text{hor}[a_0[i, j]] - 1$$

$$j > n \Rightarrow j = j - n; \text{hor}[a_0[i, j]] = \text{hor}[a_0[i, j]] + 1$$

4) у процесі виконання алгоритму *VacancyDiff* міняти місцями не лише елементи масиву a , а й елементи масиву a_0 ;

5) визначити результуюче зміщення кожного атома відносно початкової нумерації (початкові індекси $i0, j0$ атома з індексами i, j визначаються через унікальний номер

$$a_0[i, j] \text{ як } \begin{cases} i0 = a_0[i, j] \text{div } n + 1 \\ j0 = a_0[i, j] \text{mod } n + 1 \end{cases}$$

зміщення за теоремою Піфагора з урахуванням повної кількості періодів, що пройшов кожен з атомів (масиви ver та hor)

$$(\Delta r_{i,j})^2 = h^2(i0 - |i - n\text{ver}[a_0[i, j]]|)^2 + h^2(j0 - |j - n\text{hor}[a_0[i, j]]|)^2;$$

6) визначити усереднений квадрат зміщення атомів

$$\overline{(\Delta r)^2} = \frac{1}{(n^2-1)} \sum_{a[i,j] \neq 8} (\Delta r_{i,j})^2;$$

7) визначити кореляційний множник

$$f = \frac{\overline{(\Delta r)^2}}{Mh^2} (n^2 - 1).$$

Пояснення. При використанні граничних умов положення атома визначається з точністю до періоду. Для фіксації кількості повних періодів, що пройшов атом по горизонталі (граничні умови по j) вводиться масив ver , по вертикалі (граничні умови по i) - hor .

